Af Bjarne W. Andresen

Bjarne W. Andresen er i dag master i børnelitteratur og boganmelder på Paedagogen.dk. Det lå ikke i kortene i hans tidlige barndom, som ikke bød på mange bøger. Mødet med bøgerne blev et spejl, han kunne se sig selv i, og et vindue, som viste ham verden. Her giver han gode bud på bøger, som kan gøre det samme for andre.

Bøger kan være spejle eller vinduer

Som for mange andre børn fra hjem uden en læsekultur åbnede en ny verden sig, da jeg begyndte at komme på biblioteket. Her blev jeg overvældet af de mange eventyr med Tintin, Peter Pedal, Strudsen Rasmus og mange flere.

Spejle og vinduer

Man kan se litteraturen enten som et spejl eller et vindue. Litteraturen er et spejl, når du genkender dig selv og dit liv i bogen. Det kan være gennem karakterer, miljø eller (i mere kompleks litteratur) et tema, som du kan relatere til. Det er en vigtig del af barnets dannelse at kunne se sig selv som del af en større helhed.

Når du læser om noget, som er fremmed og (endnu) ukendt, taler man omvendt om litteraturen som et vindue. Det er her, barnet får øjnene op for, at andre børn og voksne kan leve et liv, der er helt anderledes end dets eget.

Begge dele er uundværlige i barnets dannelsesproces, og man bør søge efter begge type bøger, når man vælger læsestof i dagtilbud.

Forslag til bøger

Man skal kende sin børnegruppe for at finde den rette balance mellem de to typer bøger. Den bog, som er et spejl for det ene barn, kan være et vindue for den anden. Fælles for de nedenstående bøger er, at de beskriver et barneliv på en realistisk måde. Uanset om det er det barneliv, der leves "hos os" eller "hos andre".

Det genkendelige barneliv

Der er en hel del serier om nogen, jeg med risiko for at lyde snæversynet vil kalde "de almindelige børn". Jeg vil godt fremhæve serien om Alberte, som går i børnehave og bakser med venskaber, jalousi osv.

Følelser er heller ikke fremmede for grisen Leopold, som i en (med rette) populær serie på skift bliver udsat for at være forelsket, bange, sur osv.

Min dag i vuggestue viser en række hverdagssituationer for de yngste, fortalt med vers, aktivitetsforslag og flotte billeder.

I *Elvis og Otto* handler det om angsten for at miste sin bedste ven, når begge skal starte i skole efter sommerferien.

En anden form for angst er mindre håndgribelig. *Stakkels monstre* er mindre realistisk end de øvrige bøger her på listen, men den er god mod monster-angst, for hvad nu hvis monstrene også er bange?

Børn med temperament

Arrige Asta vil i bogen af samme navn lege vilde lege med drengene. Derfor bliver hun ked af det, da hun ikke inviteres med til fødselsdagsfest. Hvor det med de vilde drenge umiddelbart lyder til, at her er en kønsstereotyp bog, er den tværtimod med til at sætte spørgsmålstegn ved en del normer omkring kønsroller.

Vrede handler det også om i *Store røde vrede*, hvor monsteret både er inde i Maltes hoved og ude i de stemningsfulde billeder i bogen.

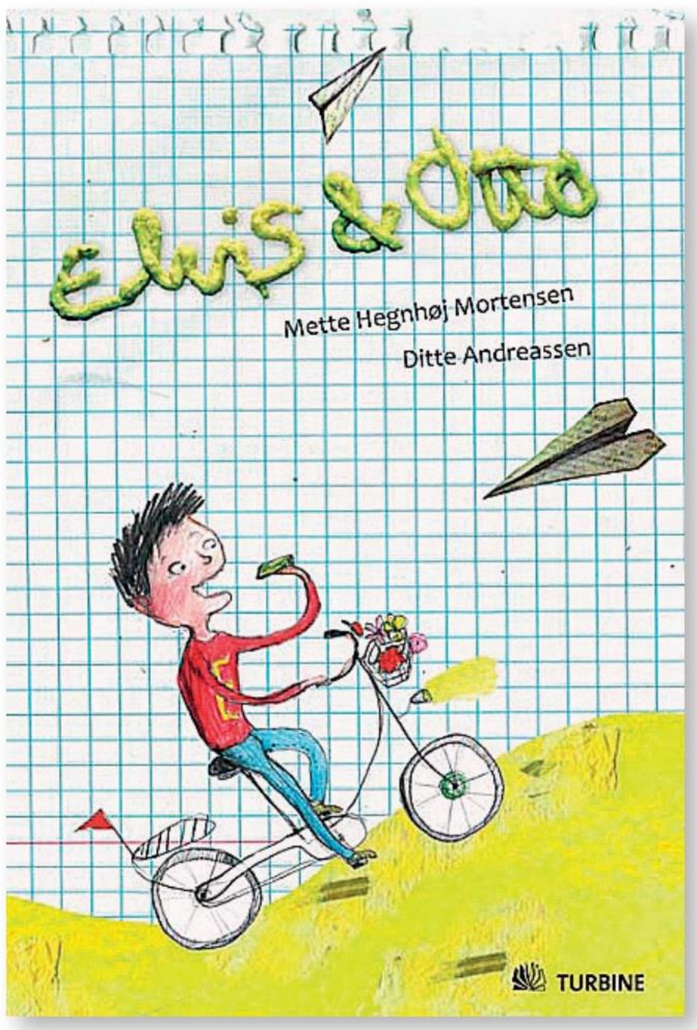

BØRNEBOGSSIDEN

Bjarne W. Andresen er pædagog og master i børnelitteratur. Han arbejder på en folkeskole, er litteraturredaktør og boganmelder på www.paedagogen.dk og har en fast klumme her i Børns Hverdag.

Nogen har en diagnose

Renée Toft Simonsen har skrevet to rigtigt gode bøger om børn med ADHD. De er begge udgivet af ADHD-foreningen. I *Alle er gode til noget* er karaktererne dyr, men de optræder i et børnehavemiljø. Kaninen Kasper får ødelagt både sine egne og sine kammeraters malerier, men ender alligevel med at score point på at være den bedste sæbeboble-puster. *Wilbur, en møgunge* fortæller om en skoledreng, som via sin diagnose får større selvindsigt.

Alle er gode til noget kan downloades på www.denbelæstepraktiker.dk.

Andre bakser med familien

De ældste i børnehaven kan præsenteres for to bøger af Morten Dürr: I *Lines rekordbog* er det Lines alkoholiserede far, hun skal deale med, og i *Skaderne* må Oscar lære at rumme både sin egen og sin fars sorg efter morens død.

Kaspers mor får en depression i *Da mor kom på hospitalet,* som er skrevet af to daværende pædagogstuderende.

Mindre dramatisk er det for en anden Kasper i *Kaspers kyssefest.* Det er tanterne, som absolut vil give kys og knus uden at spørge. Kasper får sat foden ned, og det samme gør Orla, hvis forældre kommer til at kalde på "Olga" i *En fin sten.*

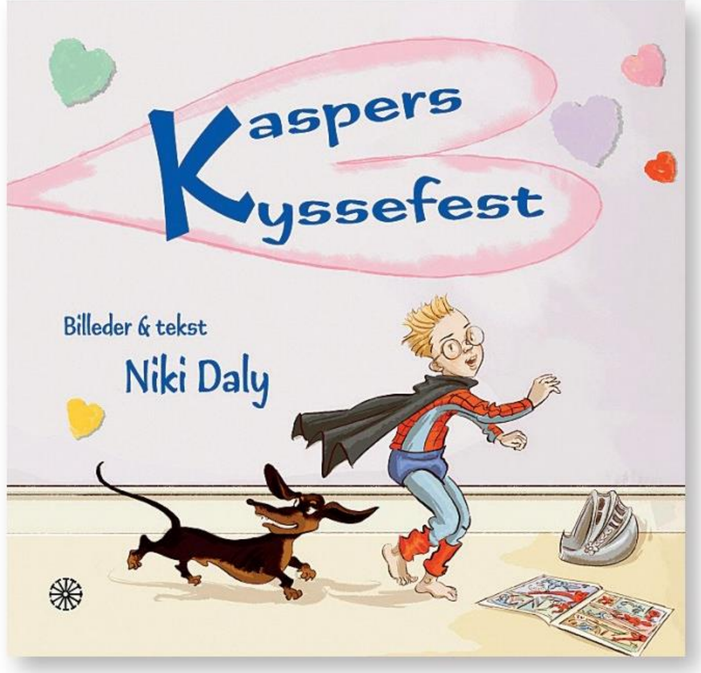

Og så er der den familie, som det nok primært er alle andre, der kan have et problem med: Niller Pilfinger lever temmelig almindeligt med sine to mødre, og derfor er bøgerne gode at læse både som spejl og som vindue, alt efter hvordan ens egen familie er skruet sammen. ■

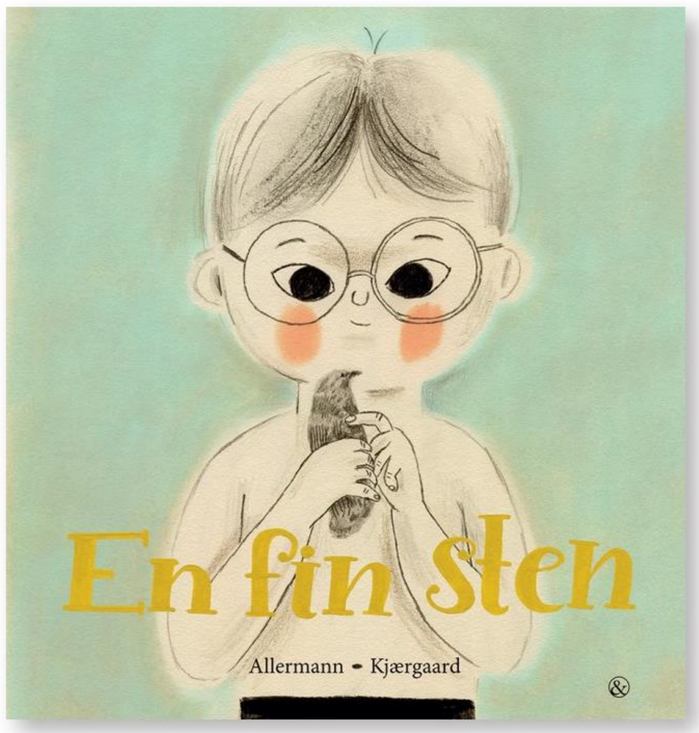

LITTERATUR

Alberte (flere titler) af Line Kyed Knudsen og Jan Solheim. Carlsen.

Alle er gode til noget af Renée Helmig Toft Simonsen. ADHD-foreningen 2013.

Arrige Asta med det lange hår af Lærke Mørkeberg og Trine Skovgaard. Dit pædagogiske kompas 2020.

Da mor græd og kom på hospitalet af Christina Bredstrup, Jette Andreasen og Martin Leighton Eliasen. Høst & Søn 1999.

Den dag Leopold blev … (flere titler) af Dina Gellert. Forlaget Bolden.

Elvis & Otto af Mette Hegnhøj Mortensen og Ditte Andreassen. Turbine 2011.

En fin sten af Anne Sofie Allermann og Anna Margrethe Kjærgaard. Jensen & Dalgaard 2020.

Kaspers kyssefest af Niki Daly. Hjulet 2011.

Lines rekordbog af Morten Dürr og Mardøn Smet. Carlsen 2009.

Min dag i vuggestue af Marianne Iben Hansen og Lea Letén. Carlsen 2016.

Niller Pilfinger (flere titler) af Stine Josefine Dige og Maria Tran Larsen. Flere forlag.

Skaderne af Morten Dürr og Peter Bay Alexandersen. Alvilda 2014.

Stakkels monstre af Ivar Da Coll. Hjulet 2016.

Store røde vrede af Mireille d'Allancé. Bolden 2013.

Wilbur, en møgunge af René Toft Simonsen. ADHD-foreningen 2007.

Bøgerne er anmeldt mere omfattende af Bjarne W. Andresen på www.denbelæstepraktiker.dk, www.bjarnewandresen.dk og www.paedagogen.dk.